

گفت‌وگو با آیت الله اراکی
دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب

مجمع تقریب و «دیپلماسی وحدت»

حاج‌امد رضایی صفحات تاریخ پر از برادرکشی‌های سنی و شیعه است، آن قدر که گویی از دو دین مجزا هستند اما بزرگانی بودند که گام در عرصه تقریب این دو مذهب گذاشتند. شاید بتوان استاد محمدتقی قمی را باغبان نهال تقریب دانست که در سال ۱۳۱۷ شمسی به قاهره رفت و «دارالتقریب بین المذاهب الاسلامیه» را شکل داد و با صدور فتوای تاریخی شیخ الازهر، علامه شیخ محمود شلتوت در جواز پیروی از مذهب شیعه، تقویت شد. پیروزی انقلاب اسلامی تحولی اساسی را در این زمینه ایجاد کرد و در سال ۶۹ به دنبال برگزاری چهارمین کنفرانس وحدت اسلامی با حضور جمعی از اندیشمندان جهان اسلام، رهبر انقلاب خواستار تشکیل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی شدند. آیت‌الله تسخیری تیرماه سال ۹۱ پس از یک دهه دبیرکلی این مجمع استعفا داد و آیت‌الله محسن اراکی با حکم رهبری معرفی شد، ایشان در حکم آیت‌الله اراکی با اشاره به برهه خطیر جهان اسلام، راهبرد «دیپلماسی وحدت اسلامی» و پایه‌گذاری تشکیل امت واحد اسلامی در مقابل اردوگاه استکبار را جزئی از انتظارات از این مجمع دانست. زمانی این نهاد حتی یک متر فضا برای فعالیت‌های خود نداشت اما امروز با گسترش فعالیت‌هایش بیش از ۱۳ هزار متر ساختمان دارد و تعداد اعضای مجمع از ۲۰ نفر به ۲۰۰ نفر افزایش پیدا کرده است و علاوه بر کارهای پژوهشی، فعالیت‌های فرهنگی و غیره، نشریاتی از سوی مجمع به بیش از ۱۸ زبان در دنیا منتشر می‌شود. انتظارات از این نهاد در حوزه عمل‌گرایی بیشتر از هر زمانی دیگر است، در آستانه هفته وحدت سراغ آیت‌الله اراکی، دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب رفتم تا این موضوع را بررسی کنیم.

مقام معظم رهبری در حکمی که برای دبیر کلی شما بر مجمع تقریب صادر کردند، دیپلماسی وحدت را به‌عنوان مهم‌ترین وظیفه این مجمع مطرح کردند. مجمع در این راستا چه فعالیت‌هایی انجام داده است؟

مجمع تقریب مجموعه‌ای از فعالیت‌ها را در چارچوب دیپلماسی وحدت انجام داده و انجام می‌دهد، نوع اول فعال ساختن و تشکیل کمیته‌های علمایی است که هم اعزام کمیته‌های علمایی از ایران به سایر کشورها برای ملاقات با علما و فعالین فرهنگی آن کشورها، تبیین ضرورت وحدت، رایزنی برای فعال کردن بعضی از راهکارهای منجر به وحدت و ایستادگی در برابر جریان‌های وحدت‌شکن و فتنه‌انگیز انجام می‌گیرد و هم از خارج از کشور مجموعه‌هایی از علما را دعوت کرده‌ایم.

در طول دو سال و نیم که از مأموریت من می‌گذرد، ده‌ها جمعیت علمایی را از ایران به خارج از کشور و از کشورهای دیگر به ایران دعوت کرده‌ایم، ما از ایران به کشورهای نظیر تونس، لبنان، پاکستان، مالزی، اندونزی، نیجریه، ترکیه و بسیاری از کشورهای دیگر گروه‌هایی را اعزام کردیم و از آن کشورها هم گروه‌هایی را به داخل کشور دعوت کردیم؛ این تلاقی و رفت‌وآمدها هم در جلوگیری از گسترش جریان ضدتقریب و هم در ریشه‌دارتر کردن جریان تقریب در کشورهای اسلامی اثرگذار بوده است. کار دیگری که ما انجام دادیم تأسیس مرکز فرهنگی گفتگوی بین المذاهب است، این مرکز در قم تأسیس و نخستین نشست گفتگوی مذاهب بین علمای مذاهب برگزار شد؛ شش نفر از برجسته‌ترین علمای اندونزی دعوت شدند و نشست‌های خوبی با علمای قم و تهران و خراسان داشتند که بسیار مفید و مؤثر بود.

انعکاس این سفر در اندونزی گسترده بود، شخصیت‌های دعوت‌شده، شخصیت‌هایی بودند که جمعیت‌های میلیونی از آنان پیروی می‌کنند، یکی از این شخصیت‌ها کسی است که یک‌میلیون مسجد در اندونزی مدیریت می‌کند، یکی دیگر از

به‌طور طبیعی اگر امکان تولید داشته باشیم، می‌توانیم موج‌آفرین نیز باشیم. همچنین می‌توان کمپین‌هایی را تشکیل داد، مثلاً کمپین عکس تقریبی و اینکه از همه ایرانی‌ها بخواهیم این بیت شعر اقبال را روی کاغذی بنویسند و از خودشان عکس سلفی بگیرند و منتشر سازند: «فارغ از ام و اب و اعمام باش / همچو سلمان، زاده اسلام باش»

درباره اهل سنت

کسانی که شناخت کافی یافته و خود را با سیره اهل‌بیتی «کونوالنا زینا» آراسته‌اند، شایسته است که برای زدودن تبلیغات سوء رسانه‌های افراطی وابسته، بنا به توصیه اهل‌بیت (ع) در مساجد و محافل اهل سنت حاضر شده و با آنان دوستی کنند. این مساله خود یک راهبرد اساسی برای مقابله با افراطیون طرفین و دشمنانی است که می‌خواهند از میان دوری ما، تخم نفرت را کاشته و در زمان مقتضی، ایران را نیز بسان عراق و پاکستان نمایند!

همچنین سر زدن به خانواده شهدای اهل سنت، تقدیر از نخبگان آنان در محافل شیعی، دعوت از روحانیون معتدل ایشان برای سخنرانی درباره جایگاه اهل‌بیت نیز ایشان در مجامع شیعه، تشکیل اردوهای جهادی خدمت به مناطق محروم مشترک سنی و شیعه، ارائه خدمات اجتماعی به محرومان آنان و غیره.

مطالبه از مسئولان و نخبگان

باید سعی کرد هم‌زمان، ظرفیت‌های دولتی و

تبیین سیره اهل‌بیت (ع) در مواجهه با غیرشیعیان، تولید و برگزاری نمایشگاه پوسترهای گرافیکی، تولید کلیپ و جزوه و بروشور، تولید اشعار و مداحی‌های وحدی، تولید بروشور معرفی مصلحان و علمای تقریبی مسلمان و غیره

اقدامات ترویجی عمومی

در گام بعد می‌توان حیطه مخاطبان را به عموم جامعه گسترش داد و تبلیغ را علنی‌تر کرد، طبعاً استفاده از ابزار هنر و بیان غیرمستقیم در این مرحله بیشتر به کار می‌آید.

تولید و پخش مستندهای تهیه‌شده در این رابطه در مساجد و مدارس، برگزاری نمایشگاه‌های گرافیکی عمومی، اجرای همایش‌های بزرگ، استفاده از بیل بردهای شهری برای تبلیغات مرتبط با وحدت جامعه و بیان قدرت ناشی از آن، برگزاری مسابقات کتاب‌خوانی یا تولیدات هنری با این موضوع، افشای اقدامات شبکه‌های افراطی تندروی شیعه و سنی در قالب کلیپ و نمایشگاه و پاسخ به شبهات آنان و غیره.

ظرفیت گسترده فضای مجازی

عرصه دیگری که فضای خاص و عمومی را پوشش می‌دهد و اینکه از ظرفیت بالایی برخوردار است فضای سایت‌ها و نیز شبکه‌های اجتماعی است، کم‌ترین کاری که در این فضا می‌توان انجام داد توزیع تولیدات فکری و فرهنگی است که عقل و حس مخاطبان را در مساله وحدت اسلامی هدف گرفته است.

شناخت وحدت و ابعاد آن برای خودمان
امام علی (ع) فرمودند: «ما من حرکه الا وانت محتاج فیها الی المعرفه»، هر کاری را شناختی پیشین ضروری است؛ گام اول این است که خودمان نسبت به موضوع فراموش‌شده وحدت شناخت کافی بیابیم تا جریان افراطی با چند شبهه ذهن ما و مخاطبمان را در اختیار خود نگیرد.

در این راستا خوب است که چند کتاب و جزوه را مطالعه کرده و به بحث بگذاریم. این کتاب‌ها: پیشوایان شیعه پیشگامان وحدت، وحدت و همگرایی از منظر رهبر انقلاب، وحدت اسلامی از دیرباز تا دیروز با تکیه بر جنبش اتحاد اسلام، لعن‌های نامقدس، شیعه و سنی غوغای ساختگی و... برای مطالعه مناسب‌اند. جزوات زیادی هم در سایت‌های معتبر قابل دسترسی است.

تولیدات فکری و فرهنگی خاص

چنانچه مصلحان و دعوتگران همواره از جمع‌های محدود شروع کرده و پس از تشکیل حلقه یاران کار را عمومی می‌سازند، ما نیز خوب است که در گسترش فکر تقریبی از اطرافیان و همفکران خود شروع کنیم، خصوصاً بدنه مذهبی و انقلابی جامعه که بیشتر در معرض شبهات افراطیون متحجر قرار دارد و گرچه به‌طور اجمالی وحدت را قبول دارد ولی تفصیلاً آن را نمی‌شناسد یا عملاً برای آن کاری نمی‌کند.

ترویج فکر تقریبی به روش‌های مختلف می‌سور است، تولید نشریات و ویژه‌نامه‌ها، برگزاری جلسات تحلیلی و فکری در مساجد و هیئت‌ها با محوریت

پیشنهادهایی برای مردمی‌سازی هفته وحدت

رهبر معظم انقلاب در سه سال اخیر حدود ۶۰ بار بر مساله وحدت تأکید کرده‌اند و این یعنی که فرمانده امت اسلامی بیش از همیشه درباره مساله تفرقه‌اندازی دشمنان در میان مسلمانان احساس خطر می‌کند و بر یاران اوست که به یاری برخیزند، خصوصاً که امسال خطاب مستقیمشان را به‌سوی فعالان مردمی عرصه فرهنگ انقلابی آوردند و از آنان خواستند تا هر جا انقلاب نیاز دارد نقش‌آفرین باشند. آنچه در ادامه می‌آید چند پیشنهاد بلندمدت و مقطعی، برای اجرا در هفته وحدت و هفته‌های بعد از آن است چراکه طبعاً اگر فعالیت‌ها چه در قبال شیعیان و چه درباره برادران اهل سنت به هفته وحدت محدود نشود اثری نخواهد داشت و رنگ و بوی سیاسی و تبلیغاتی می‌گیرد که متأسفانه تاکنون نیز چنین بوده است.